

Zpráva o stavu veřejné správy

ČERVENEC — PROSINEC 2022

Ve zkratce

Státní správa dlouhodobě selhává v oblasti strategického vládnutí. Dokáže řešit dílčí aktuální výzvy, ale méně už meziresortní úkoly nebo úkoly přesahující horizont volebního období. Řešením může být například posílení role Úřadu vlády. Přetrvává též praxe velmi rozdílného rozhodování četných detašovaných pracovišť centrálních úřadů. Gesční resorty by se měly zaměřit na metodické vedení a standardizaci.

Novela služebního zákona státní správu otevírá, což je pozitivní, ale nepřispívá ani k větší efektivitě, ani nedokáže zaměstnance udržet a rozvíjet. Vláda naopak škrtá úřednická místa aniž by úředníkům snižovala objem práce automatizací či redukcí agend. Návrh NERV na slučování obcí sice pojmenovává správný problém – rozdrobenou strukturu mnoha malých obcí – ale k žádaným úsporám by patrně nevedl. Úspory je třeba hledat ve spolupráci a větší efektivitě při výkonu agend.

experti a expertky: **doc. Ing. Marie Bohatá, CSc.; PhDr. Petr Jüptner, Ph.D.; Ing. Edvard Outrata; prof. PhDr. Martin Potůček, CSc., MSc.; JUDr. Ivan Příklad; JUDr. Marie Sciskalová, Ph.D.**

koordinátor pracovní skupiny: **Mgr. Jakub Černý**

Hlavní zjištění

Státní správa řeší jen aktuální témata, strategickému vládnutí brání nedostatečné kompetence

HROZBA!

Úloha Úřadu vlády a vedení státní služby jako konceptora, koordinátora a kontrolora úloh, které přesahují horizont funkčního období jedné vlády a kompetence jednoho resortu je výrazně podceněna. Dosavadní přístupy – koncipování a kontrola strategií resorty, ustavo-

vání meziresortních komisí a ad hoc poradních orgánů a absence účinného víceletého financování – neumožňují vládě efektivní správu rozsáhlejších úloh, které vyžadují soustředění materiálních, intelektuálních a institucionálních kapacit potřebných pro jejich řešení.

Pozitivní trendy

- Snahy o koordinaci ústřední a regionální státní správy na ministerstvu vnitra.
- Pokračování snah o efektivnější státní správu.

Negativní trendy

- Selhávání strategického vládnutí ve veřejné správě.
- Přetrvávání nespolupráce resortů při řešení průřezových úloh.
- Přetrvávající nestandardizované rozhodování detašovaných pracovišť státní správy v různých regionech.

Návrh NERV na slučování obcí nemíří správným směrem

Upozornění NERV na problém fragmentované municipální struktury je opodstatněný, ale očekávané úspory by patrně byly pohlceny transakčními náklady a možná i nárůstem nákladů na uvolněné zastupitele. Primárním účelem slučování (cíleného na celky optimálně o 5–10 tisících obyvatelích) by mělo být vytvoření předpokladů pro poskytování širšího

okruhu služeb ve větší kvalitě. Úspory by tak generovala spíše reforma poskytování služeb než seškrtnání nákladů na obce. Obecně by případnému slučování ale měla předcházet státem podporovaná a posílená meziobecní spolupráce (např. instituce společného obecního úřadu, která by efektivitu obcí mohla zvýšit i bez slučování).

Jednostranné snižování počtu státních úředníků je neefektivní

Indikátor počtu úředníků vypovídá o efektivitě fungování státní správy jen zkrlesně a jednostranně, pokud současně nedochází k omezení výkonu agend či jejich automatizaci. Uplatňován populisticky může spíše škodit

než prospívat. Lepší cestou je posilovat kompetence a odpovědnost vedoucích úředníků, zjednodušit manažerské procesy a umožnit flexibilně pracovat s organizačními a personálními zdroji úřadu.

Novela služebního zákona je posun správným směrem, ale s výhradou

Pozitivně lze hodnotit především názvoslovné oddělení politické a odborné úrovně řízení (nové pojmenování „vrchní ředitel“), bohužel ale nedošlo k faktickému vyjasnění pravomocí a odpovědností mezi politickým a úřednickým vedením resortu. Pozitivní je i zrychlení výběrových řízení a otevření státní služby uchazečům o zaměstnání z jiných sektorů, nebo pětiletá funkční období pro střední management, u nichž ale hrozí, že státní správa kvůli přesoutěžová-

ní bude ztrácet kvalitní vedoucí úředníky s institucionální pamětí. Státní správa totiž nemá účinný mechanismus, jak přesoutěžované, ale kvalitní úředníky ve státní správě udržet. Vhodné by bylo nejméně umožnit „rotace“ vedoucích úředníků na pozicích napříč ministerstvy. Zrušení omezení počtu politických náměstků lze hodnotit jako neutrální s tou výhradou, že hrozí bobtnání politického aparátu na úkor financí pro státní zaměstnance.

„Státní správa nezvládá agendy vyžadující účinnou spolupráci tří a více resortů, a to výrazně v oblasti veřejných sociálních služeb, jako jsou podpora bydlení, zdravotně sociální péče, důchodová reforma a další.“

— Martin Potůček

„Dlouhodobě je potřeba vyvážit potřebu obměny státní služby, aby nezatuchla, a udržení její institucionální paměti, aby se profesionalizovala.“

— Edvard Outrata

Doporučení expertní skupiny pro další období

1. Posílit kompetence Úřadu vlády v zajištění a kontrole úloh, které přesahují horizont funkčního období vlády nebo kompetence jednoho resortu.
2. Zavést povinné rotace nejméně na pozicích vedoucích personalistů (tzn. státních tajemníků).
3. Jasně definování odpovědnosti vedoucích představitelů resortů a jejich spojení s odpovídajícími pravomocemi.